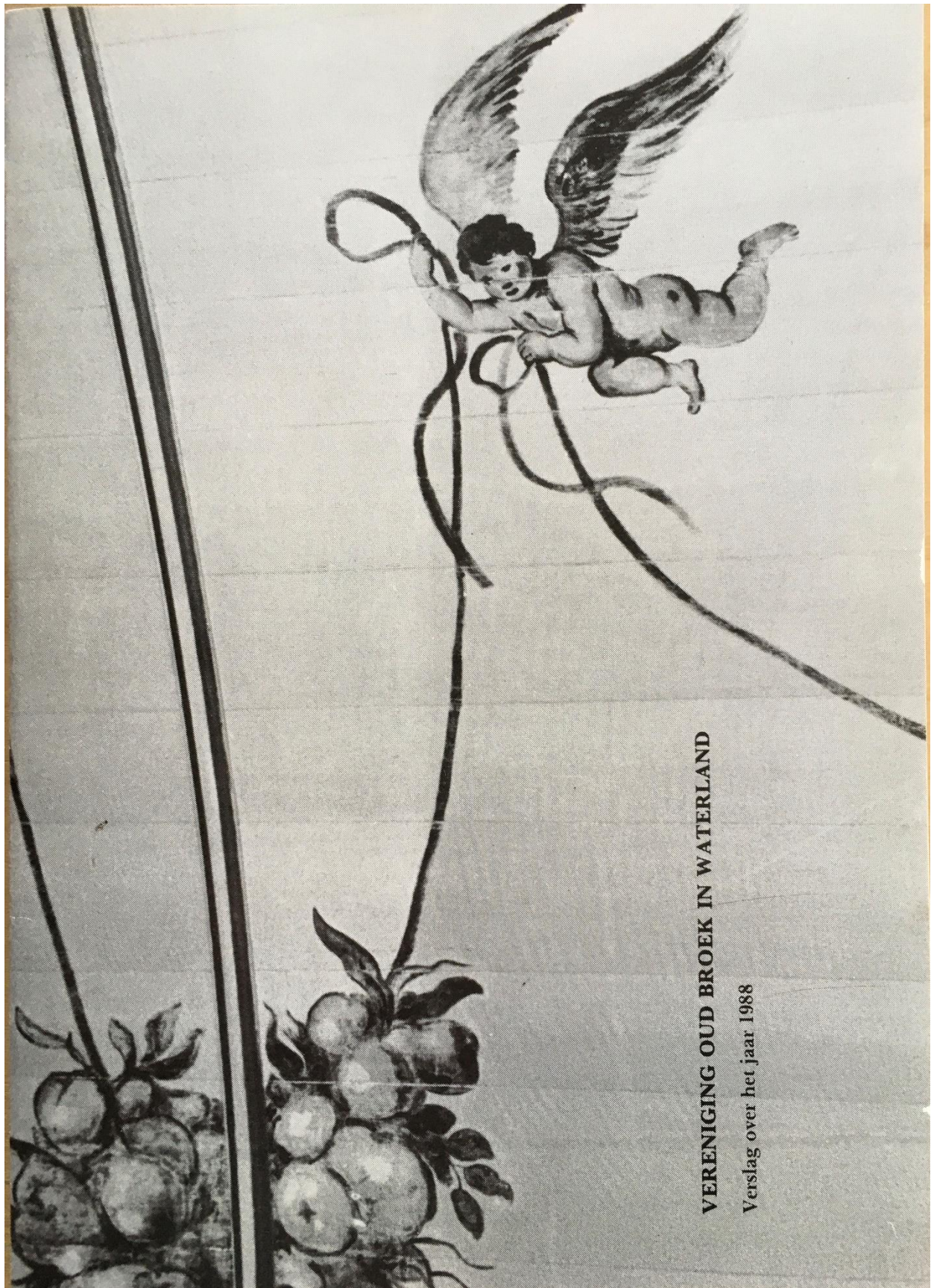
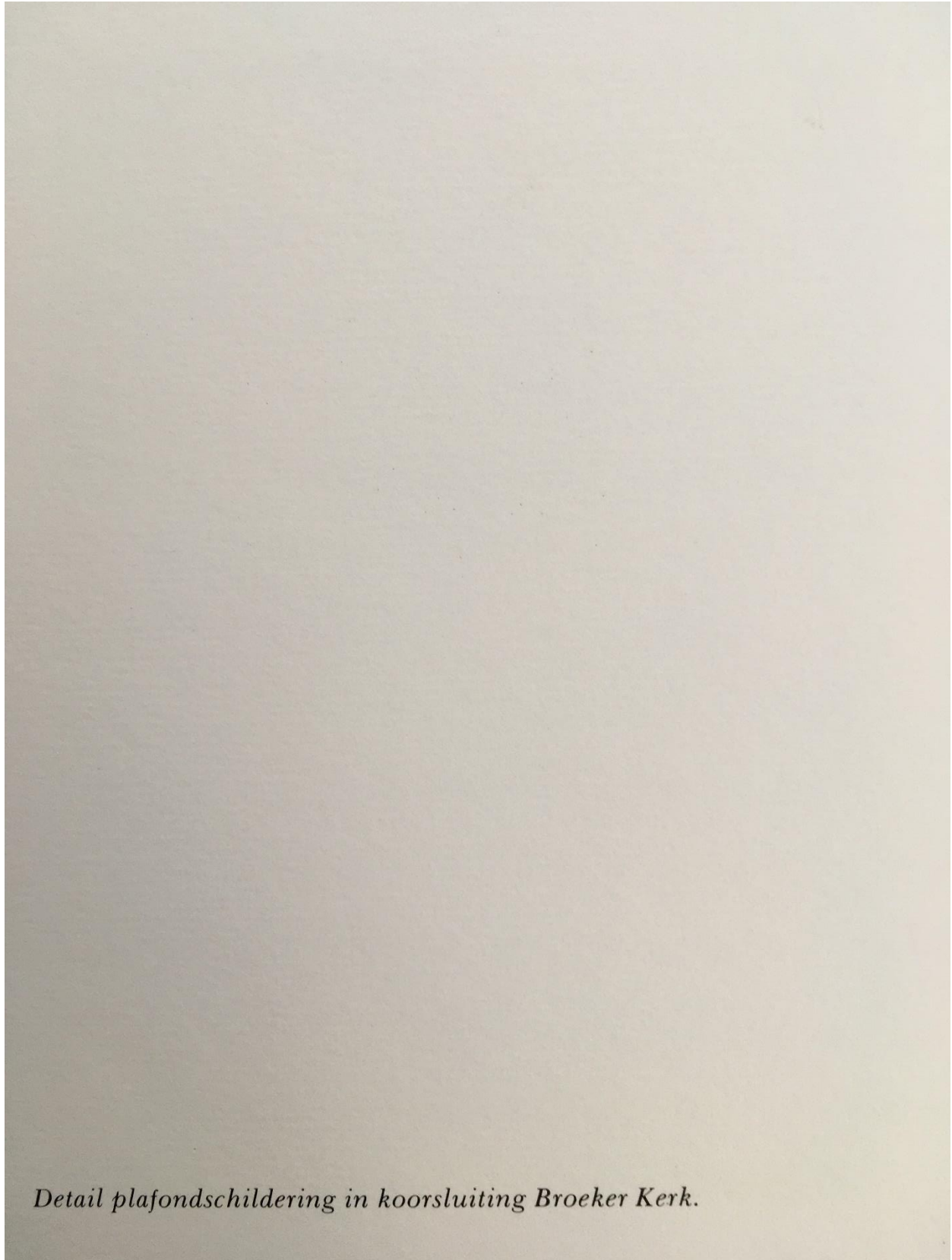

VERENIGING OUD BROEK IN WATERLAND

Verslag over het jaar 1988

Detail plafondschildering in koorsluiting Broeker Kerk.

VOORWOORD

Het jaar 1988 ligt achter ons. Daarmee is tevens het drieëntwintigste levensjaar van onze vereniging tot een einde gekomen. Een jaar waarin na een voorzitterloos tijdperk van ruim drie jaar opnieuw een voorzitter kon worden gevonden in de persoon van Drs. U.E.E. Vroom. De reeds in het jaarverslag over 1985 uitgesproken wens van het bestuur ging daarmee in vervulling. Oud Broek heeft wederom een 'gezicht' gekregen, al is het de waardering voor de inzet en betrokkenheid van de secretaris, de heer M.H. Hoek, gedurende de afgelopen jaren daar niet minder om. Voor diens drijvende kracht achter vele activiteiten zijn wij hem dank verschuldigd. Het bestuur heeft hem slechts node zien vertrekken. Een uitstekend opvolger werd gevonden in de persoon van Mr. E.A. Minderhoud.

Na al wat in de afgelopen 23 jaar werd bereikt blijft oplettendheid geboden. Onze leefgemeenschap is aan voortdurende veranderingen onderhevig. Bij al die veranderingen dreigt het dorps- en landschapsschoon van Broek en omgeving bij tijd en wijle, soms bewust, soms onbewust, te worden aangetast. Waar onze vereniging zich ten doel stelt het karakteristieke en monumentale te bewaren, te beschermen en waar nodig te vermeerderen, is het uiting geven van onze inzichten soms gewenst. De ervaring leert dat veel knelpunten met enige goede wil op een andere manier kunnen worden opgelost, een manier waarbij de band met het verleden niet wordt verbroken en waarbij de kwaliteit van het leefmilieu voor alle ingezetenen op indirecte wijze wordt gehandhaafd. Wij hopen dat velen van onze leden zich ook in de komende jaren met onze doelstelling kunnen verenigen. De toekomst is in dat geval voldoende gewaarborgd.

Dit jaarverslag valt in twee delen uiteen. Het eerste, meer algemene gedeelte is gewijd aan de ontwikkelingen welke zich in het afgelopen jaar in het dorp Broek in Waterland en de nabije omgeving hebben voorgedaan. In het tweede gedeelte wordt ingegaan op hetgeen zich in 1988 binnen de vereniging heeft afgespeeld.

ALGEMEEN GEDEELTE

Restauraties en ontwikkelingen

Het keurmerk 'beschermd dorpsgezicht' van het dorp Broek in Waterland is een bron van zorg voor de vereniging 'Oud Broek in Waterland'.

De toevoeging 'oud' betekent niet dat de vereniging streeft naar fossilisering van het bestaande.

Ook zoekt zij de waarheid omtrent vorm en kleur van het bebouwde milieu niet uitsluitend in het verleden. Wel signaleert zij bepaalde ontwikkelingen en tracht veranderingsprocessen in het beschermde dorpsgezicht bewust te maken en eventueel ter discussie te stellen.

Tijdens restauratie van gebouwen zoals de kerk en een aantal woonhuizen blijkt opnieuw hoe weinig in detail bekend is van het kleurbeeld dat het dorp enkele eeuwen geleden gehad moet hebben.

Historische verenigingen hebben weinig oog voor veranderingsprocessen. Zij hebben de neiging een verdwijnend cultuurpatroon uit het recente, nog zichtbare verleden, tot norm te verheffen waaraan beslissingen inzake vorm en kleur worden getoetst.

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1988

Het is nog niet zolang geleden dat een 'deskundige' van mening was dat groen typerend was voor Zaandam, grijs voor Broek in Waterland en geel voor Zunderdorp. De werkelijkheid blijkt altijd gecompliceerder en bonter dan de naar uniformiteit tendende theoretische schema's.

Wat er ook over de authenticiteit van het 'Broeker grijs' geschreven is, duidelijk is dat deze vaderlandse tint aan een veranderingsproces onderhevig is. Het grijs krijgt meer kleur, verliest haar fletsheid, wordt stemmiger, misschien wel modieuzer.

Vele eigenaren van houten Broeker huizen hebben in het verslagjaar hun huizen of alleen de voorschotten daarvan opnieuw geschilderd of laten schilderen.

De keuze van het 'Broeker grijs' is voor doe-het-zelvers eenvoudig te herleiden tot een keuze tussen 'Tencotop' 43 dan wel 62. Voor hen die geloven in de kleurgevoeligheid van de schilder verplaatst het keuzeprobleem zich naar het oordeel van de vakman. (Wanneer men het landelijk percentage kleurenblinden toepast op de beroepsgroep der schilders dan blijkt dat er onder hen vele kleurenblinden rondlopen).

Slechts een enkeling heeft de moed om samen met de schilder een kleurenmengsel vast te stellen, enkele proefstukjes op te zetten, de gewenste grijze toon te bekluren in de talloze lichtschakeringen die het klimaat ons biedt, de schilder te manen tot het toevoegen van een scheutje oker aan het parelgrijs om tenslotte na zorgvuldige afstemming van de kleur, na voltooiing van het karwei, tot de ontdekking te komen dat hij zich discutabel heeft gesteld in de Broeker gemeenschap.

Wie ooit in Tokio gewandeld heeft en oog heeft gehad voor de minimale distinctie-drang waarmee miljoenen Japanse heren een keuze maken uit costuums in grijs met streepje, weet dat het aantal variaties op het thema grijs met streepje eindeloos is. Welke deskundige of bevoegde instantie zou zijn of haar reputatie in de waagschaal durven stellen door normen te ontwerpen waaraan veranderingen in het 'Broeker grijs' moeten voldoen?

Om de visies op de kleur van 'Bentheimer zandsteen' te harmoniseren zou een uitje naar het buitenland voldoende zijn.

Het vaststellen van een kleur kan aanleiding zijn tot een regelmatig terugkerend avontuur.

Het vaststellen van een vorm is voor vele eigenaars van een pand met monumentale status dikwijls een nachtmerrie.

De restauratie van het pand Leeteinde 8 illustreert hoe politieke beslissingen inzake decentralisatie, deregulering en bezuiniging van invloed kunnen zijn op de vorm van een restauratie van een monumentaal pand binnen een beschermd dorpsgezicht.

Het betreffende pand was oorspronkelijk een woonhuis met daarachter een woonvierkant. Het werd bewoond door drie gezinnen. In de 19e eeuw werd het pand een boerderij. Het woonvierkant werd vervangen door een stal met daaraan verbonden een kaakberg. Na 1945 werd het woonhuis verbouwd. Voor de recente restauratie bleken de kaakberg en de aan het woonhuis gebouwde stal zodanig vervallen dat tot sloop moest worden besloten.

Op grond van de bouwgeschiedenis van het pand zou gekozen kunnen worden voor het terugrestaureren naar de situatie van woonhuis met woonvierkant, wat ten dele op een reconstructie neer zou komen. Een andere, meer eigentijdse visie zou zijn, consolidatie en restauratie van de recente bouwphase, bestaande uit origineel woonhuis, later aangebouwde stal en kaakberg. Op grond van hedendaagse inzichten werd voor het laatste restauratiemodel gekozen. Thans blijkt dat alleen woonhuis en de later aangebouwde stal gerestaureerd kunnen worden. De kaakberg is voorgoed verloren. Het gevolg is een bouwwerk, dat nooit heeft bestaan, gerestaureerd met gemeenschapsgeld. Een verkeerde

Leeteinde 8, thans in restauratie

zuinigheid ingegeven door gebrek aan kennis en politieke moed, die het maken van duidelijke keuzen inhoudt.

In het verleden bepaalde de Minister van W.V.C. door middel van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (een dienst ondergebracht in de sector cultuurbehoud) de inhoud van het restauratiebeleid van op de monumentenlijst staande bouwwerken. Op basis van inhoudelijke restauratieplannen werden kostenbegrotingen gemaakt en werden door deskundigen subsidiepercentages vastgesteld. Daarna werden door de Minister de restauratiesubsidies per object samengesteld. Als gevolg van deregulering, decentralisatie en bezuiniging zijn en worden bovengenoemde taken en bevoegdheden afgeschreven naar de lagere overheden i.c. de gemeenten. Niet alleen de aard van de restauraties (door hantering van het rode potlood en een vooringenomenheid t.a.v. de financiële positie en mogelijkheden van de eigenaars van op de monumentenlijst geplaatste panden) maar ook de omvang van de subsidies zijn onderdeel van de gemeentelijke politieke besluitvorming geworden.

Deze wordt gelegitimeerd door adviezen van begeleidingscommissies. Deze commissies beseffen dikwijls niet hoe groot hun bevoegdheid is. Soms werden op praktische gronden besluiten genomen in de hoop en verwachting dat deze door echte deskundigen op rijksniveau ongedaan gemaakt zullen worden. Doordrongen van het 'sturen op afstand' worden deze locale adviezen klakkeloos overgenomen door departementale ambtenaren. Per gemeente wordt een subsidiebedrag vastgesteld. Dit gebeurt op basis van een meerjaren raming. Als de restauratiebereidheid van monumentenbezitters groot is dan kan de subsidieaanvraag in een bepaald jaar vele malen hoger zijn dan het beschikbare bedrag. Als de politieke wil ontbreekt om het belang van het monumentenbehoud in eigen gemeente met klem te verdedigen bij de rijksoverheid (het gemeentebestuur van Broek in Waterland heeft zelfs één jaar vergeten de vastgestelde subsidie bij het Rijk aan

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1988

te vragen) dan wordt nagelaten druk op te bouwen en wordt het beschikbare bedrag pons pons gewijs verdeeld over de aanvragers.

Aangezien eigenaars genoopt zijn restauratiekosten vóór te financieren kunnen de-regulering, decentralisatie, bezuinigingen, politieke onwil en insufficiëntiegevoelens bij gemeentelijke commissies leiden tot demotivatatie van monumentenbeheerders die bereid zijn veel geld uit meestal beperkte bron te besteden aan het restaureren van monumenten. De echte welgestelden hebben het Rijk, de gemeente, de advies colleges en de subsidiepotten niet nodig. Zij bouwen bubbelbaden dan wel met water gevulde zitkuilen in de darsen van hun boeren-woonhuis monumenten.

Mocht de voorgenomen herindeling een feit worden dan is samenwerking met andere oudheidkundige verenigingen binnen een nieuw te vormen gemeente van groot belang. Gezamenlijk moet aangedrongen worden op het formuleren van een gemeentelijk monumentenbeleid met daaraan gekoppeld een duidelijk en doorzichtig subsidiebeleid. Daarnaast moet zo spoedig mogelijk een Waterlandse Monumenten Commissie geformeerd worden. De samenstelling daarvan moet de zekerheid bieden dat op onafhankelijke deskundige wijze aan het gemeente bestuur geadviseerd zal worden.

U.E.E. Vroom

De oorspronkelijke gevelversiering van 'De Witte Valck'. De Vereniging Oud Broek in Waterland heeft er bij de Begeleidingscommissie op aangedrongen de authentieke topversiering weer aan te laten brengen.

HUISHOUDELIJK GEDEELTE

Jaarvergadering

De jaarvergadering vond plaats op 22 juni 1988. Tijdens deze vergadering vond een bestuurswisseling plaats als gevolg waarvan het bestuur als volgt werd samengesteld:

Drs. U.E.E. Vroom	—	voorzitter
Mr. E.A. Minderhoud	—	secretaris
J. Terpstra	—	penningmeester
Zr. J. Crouse	—	ledenadministratie
Drs. B.E. Michels	—	publiciteit
K.W. Mars-Hetjes		
J. Witte		

Het beheer van de collectie van de vereniging blijft toevertrouwd aan de heer Dr. J.W. Niemeijer, tevens erelid van de vereniging. Naast de heer Drs. T. Sluiters verklaarde de heer N.F.M. Tensen zich bereid zitting te nemen in de kascommissie.

Het secretariaat van de vereniging is thans gevestigd aan de Breeck 5 te (1151 BN) Broek in Waterland.

Het huishoudelijk gedeelte van de avond werd voorgezeten door de heer Hoek. De agendapunten werden vlot afgehandeld, waarna de heer De Waal van de Amateur Fotografen Vereniging gedurende circa één uur een aantal dia's vertoonde over de vorderingen van de thans bijna voltooide restauratie van de Broeker Kerk. De heer J. Witte, bestuurslid en als architect nauw bij de restauratie betrokken, voorzag de dia's waar nodig van een nadere toelichting. De avond werd afgesloten met een borrel.

Buiten de jaarvergadering kwam het bestuur in 1988 zes maal bijeen.

Collectie en publicaties

Na het vruchtbare jaar 1987 liet '88 een terugval zien. De verzameling werd met slechts drie aanwinsten verrijkt, waarvan twee door schenking. Van de heer J.P. van Dieren te Monnickendam mocht 'Oud Broek' vijf acten betreffende het 'Armenfonds' van Klaas Cornelis Koker' in ontvangst nemen. Dit fonds ter ondersteuning van behoeftige Broekers was door Koker bij testament gesticht op 3 oktober 1866 en trad in werking bij zijn overlijden op 31 januari 1867.

Aan de boekerij werd toegevoegd een reisbeschrijving van omstreeks de eeuwwisseling, met een lange passage over Broek, geïllustreerd met een stemmingsvolle foto van het Havenrak en de muziektent. Het is een uitgave met de titel 'De Motorboot'. Naar het Engelsch van C.N. en M.W. Williamson. Met 14 illustraties. 'Utrecht, H. Honig, 1908. (geschenk J.W. Niemeijer).

Tevens verwierf de vereniging het eigendom van de volledige collectie foto's en dia's van de restauratie van de Ned. Hervormde Kerk, gemaakt door de Amateur Fotografen Vereniging. In ruil hiervoor werd aan de fotografen een bijdrage in de onkosten verstrekt.

Er zijn dit jaar geen historische publicaties door de vereniging uitgegeven.

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1988

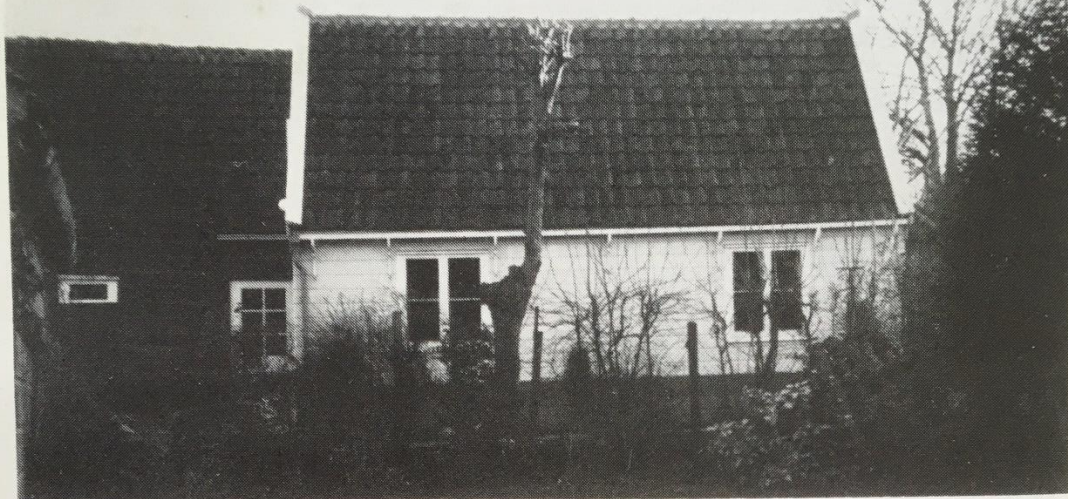
Gereed gekomen restauraties en aangepaste nieuwbouw:

Leeteinde 10

De Erven

Dorpsstraat 18, nieuwbouw in aangepaste stijl is een bijdrage tot verfraaiing van ons dorp.

Gerestaureerde wand- en plafondschildering in het achterhuis Kerkplein 2

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1988

Legaat

Eind 1987 ontving de vereniging een legaat van f 1000,— uit de nalatenschap van wijlen Dr. M. Niemeijer, voorheen woonachtig op het adres Laan 20 te Broek in Waterland. In 1988 heeft het bestuur in overleg met de erven gezocht naar een goede bestemming voor deze bijzondere bate.

Activiteiten

Lezing

Op dinsdag 4 oktober 1988 hield de heer J. Bos voor leden en belangstellenden een dialezing over de ontstaansgeschiedenis van het landschap en de dorpen van Waterland. De heer Bos, als archeoloog verbonden aan het Instituut voor Pre- en Protohistorie van de Universiteit van Amsterdam toonde zich een enthousiast en boeiend verteller. Niet alleen stond hij stil bij het bijzondere karakter van het Waterlandse landschap, maar ook kon hij de aanwezigen informeren omtrent de resultaten van recent uitgevoerd archeologisch onderzoek. De vondst van de resten van een voormalige boerderij aan de Poppendammergouw vormde daarbij een van de hoogtepunten. Opvallend was tevens dat de streek Waterland, mede dankzij de inspanningen van de heer Bos, eerst in de jaren tachtig van deze eeuw voor de eerste maal op een meer uitgebreide schaal archeologisch in kaart werd gebracht.

De opkomst van leden en belangstellenden voor de lezing was verheugend groot: ruim 120 personen. Een aantal van hen meldde zich na afloop aan als lid. Tevens werd een aantal van de gebundelde exemplaren van de Broeker Bijdragen (1972-1979 en 1980-1987) verkocht. Deze bundels zijn verkrijgbaar bij de secretaris voor het bedrag van f 35,— per exemplaar.

Boek over de Broeker Kerk

Het bestuur stelde, samen met de Hervormde Stichting Broeker Kerk, een plan op voor het doen uitgeven van een boek over de restauratie van de kerk. Dat plan zal naar verwachting in 1989 verder worden geconcretiseerd.

De Weidemolen

De Oud-Hollandse Weidemolen aan de Drs. J. van Disweg werd ook in het bestuursjaar 1988 zorgvuldig onderhouden. In juni ontdeden de heren Hoek en Terpstra het molenwerfje van een halve meter hoog gras waarna zij de molenbouwer Rem behulpzaam waren bij de demontage van de molen. Dat was nodig omdat het onderwaterdeel in de winter van 1986/1987 was vastgevroren en vervolgens was beschadigd. Nadat de molen weer was gerepareerd heeft hij in het verslagjaar zo'n 20 maal gedurende kortere of langere tijd gedraaid. In oktober 1988 werden molen en hekwerk door de heren Vroom en Terpstra voorzien van een nieuwe laag teer. Helaas verzuimden beide heren de secretaris, tevens beheerder van de molen, in te lichten hetgeen dezelfde avond te circa negen uur ertoe leidde dat deze bij het stilzetten van de molen aan een vers geteerd hekwerk bleef hangen. Dankzij enig was- en schrobwerk kon de schade worden hersteld.

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1988

Contact met de Fotoclub

Met de Amateur Fotografen Vereniging werden afspraken gemaakt met betrekking tot de fotografische vastlegging van de restauratie van de kerk. Het bestuur verstrekke deze vereniging een financiële bijdrage in ruil waarvoor de desbetreffende foto's en dia's in eigendom werden verworven. Dankzij de bijdrage van Oud Broek zijn de fotografen thans in staat de restauratie tot en met de voltooiing fotografisch vast te leggen. Onze vereniging zal het materiaal met de grootste zorg behandelen en dit op verantwoorde wijze bewaren.

Diversen

In de maand augustus 1988 bleek dat de Gemeente had verzuimd om tijdig voor 1 september 1987 een aanvulling op het meerjarenprogramma in te dienen met betrekking tot de door de eigenaren van in de Gemeente gelegen monumenten te ondernemen restauraties voor het jaar 1992. Bij brief van 5 september 1988 heeft het bestuur zijn bezorgdheid uitgesproken over dit verzuim. Als gevolg daarvan zal een niet onbelangrijk aantal eigenaren van monumenten, waaronder leden van Oud Broek, in de komende jaren mogelijk geconfronteerd worden met financiële lasten die zij anders niet zouden hebben behoeven te dragen.

*'De Halve Maen', karakteristiek
schilderswerkplaatsje aan het
Leeteinde, dat op het punt
staat te verdwijnen.*

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1988

Onze vereniging gaf bij tijd en wijle blijk van haar betrokkenheid bij een aantal aspecten van gemeentelijk beleid. Het scheppen van een gunstig klimaat voor het doen uitvoeren van verantwoorde restauraties staat daarbij op de voorgrond.

Het bestuur hield zich tenslotte bezig met een groot aantal andere onderwerpen, zoals de verkoop van vogelvluchtkaarten, het beoordelen van aanvragen uit het bomenfonds, het aanwenden van het door wijlen Dr. M. Niemeijer aan de vereniging nagelaten legaat, het aanbrengen van een wissellijst met foto's in de Broeker bibliotheek en de uitwisseling van informatie met verwante verenigingen.

Contributie en verkoop

De contributie kon worden gehandhaafd op het bedrag van f 12,50 voor leden, respectievelijk f 17,50 voor buitenleden. In het verslagjaar werden in totaal 13 bundels Broeker Bijdragen verkocht alsmede een groot aantal vogelvluchtkaarten.

Ledental

Het ledental van de vereniging nam verder toe tijdens de kennismakingsbijeenkomst voor de nieuwe ingezetenen op 3 november 1988 in het Broeker Huis waar de vereniging werd vertegenwoordigd door de dames Michels en Mars en de secretaris. Het aantal leden kwam mede als gevolg daarvan per 31 december 1988 200 te bedragen.

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN OVER 1988

Contributies	f	2570,25	Contributies en	f	203,15
Rente		126,92	verzekeringen		463,50
Subsidie		100,—	Kantoorkosten		711,—
Giften*		1500,—	Publicaties		105,—
Vogelvluchtkaarten		676,—	Bijeenkomsten		587,52
Broeker bijdragen		455,—	Onderhoud Molen		36,90
			Fotografie		194,65
			Diversen		1000,—
			Reservering legaat		1000,—
			Reservering bijdrage		1126,45
			Saldo positief		
		f 5428,17		f 5428,17	

BALANS PER 31-12-1988

Bank	f	7497,49	Kapitaal per 1-1-88	f	5402,02
Kas		1030,38	Reservering legaat		
			Dr. Niemeijer		1000,—
Tentoonstellingsmateriaal		1,—	Reservering bijdrage		
			Fotografen Vereniging		1000,—
			Saldo positief		1126,45
		f 8528,87		f 8528,87	

* Giften:

f 1000,— Dr. M. Niemeijer (legaat)

f 500,— Fa. Leguit en Roos

*Foto's: Mevr. K.W. Mars
Bregtje Michels
De heer De Waal*